

28/9/2025

ו' בתשרי ה'תשפ"ו

מוגש לועדת החינוך התרבות והספורט

נייר עמדה: הצעת חוק הרשות לגיל הרך

מבוא

הצעת חוק הרשות לגיל הרך, התשפ"ד-2024, מציינת רגע משמעותי בעיצוב מדיניות החינוך והטיפול בגיל הרך בישראל. הקמת הרשות הלאומית מציעה ריכוז סמכויות והגדרת מדיניות אחידה, ופוטנציאל מהפכני בתחום שוויון הורי וייצוג אבות. הגיעה השעה לשלב את מעורבות האבות בדלת הראשית של המערכות החינוכיות והחברתיות.

הערה חשובה: הצעת החוק הנוכחית מציעה להקים את הרשות תחת אחריות משרד הרווחה, אולם עמדתנו היא כי יש להקים את הרשות תחת משרד החינוך. ניסיון העבר הראה כי כאשר גנים ומעונות היו תחת אחריות משרד הרווחה, הטיפול בהם היה לקוי. כיום, כאשר האחריות על גני הילדים מונחת על משרד החינוך, התוצאות טובות יותר. לפרטים נוספים על המבנה המוצע והסמכויות, ראו את ניסוח החוק הרשמי כפי שאושר בממשלה.

חשיבות מעורבות אבות בגידול ילדים

הספרות המקצועית מצביעה על תרומת האב להתפתחות הילד במגוון רחב של תחומי התפתחות קריטיים. מחקרים אמפיריים מראים כי מעורבות אבהית פעילה תורמת להתפתחות קוגניטיבית, רגשית וחברתית מיטבית אצל ילדים, וכן משפיעה לטובה על הדינמיקה המשפחתית כולה.

- ילדים הזוכים למעורבות פעילה של אבות, נהנים מהתפתחות רגשית וחברתית תקינה, הישגים לימודיים גבוהים יותר, פחות נטייה לאלימות ויכולת ביטוי רגשות גבוהה.
- מעורבות אבהית מועילה לא רק לילד אלא גם לאב עצמו ולאם. היא יוצרת איזון טוב יותר במשפחה, מפחיתה סטרס ותורמת לבריאות הנפשית של כל בני הבית.

מחקרים תומכים:

• מחקר ישראלי מקיף מאוניברסיטת בר-אילן בוחן את הגורמים המעצבים מעורבות אבהית בזירה הביתית ומציע תובנות עמוקות על הפערים בין עמדות לבין התנהגות בפועל. המחקר מספק נתונים כמותיים ואיכותניים התומכים בחשיבות המעורבות האבהית להתפתחות הילד. לעיון בממצאי המחקר המלאים, ראו את המחקר האיכותני על מעורבות אבהית בזירה הביתית.

• מאמר פורץ דרך "בשם האב: סוגיות טיפוליות בהתערבות עם אבות" בוחן גישות טיפוליות חדשניות ומציע מודלים התערבותיים מבוססי ראיות. המאמר מציג כלים מעשיים לשיפור המעורבות האבהית תוך התייחסות

לאתגרים ייחודיים העומדים בפני אבות בחברה הישראלית. לקריאת המאמר המדעי המלא, ראו את הניתוח הטיפולי המתקדם על התערבות עם אבות.

• סקירה סיסטמטית של מחקרים בינלאומיים מראה כי הורות משותפת תורמת באופן מובהק להתפתחות ילדים גם במצבי גירושין. הניתוח כולל מעל 100 מחקרים מקוריים ומספק ראיות חזקות ליתרונות הקוגניטיביים, הרגשיים והחברתיים של מעורבות אבהית פעילה. לעיון בסקירה המדעית המקיפה, ראו את המטא-אנליזה הבינלאומית על הורות משותפת.

• סיכום של 111 מומחים בינלאומיים בפסיכולוגיה התפתחותית מציג עדויות מכריעות לחשיבות המעורבות האבהית. המסמך מסכם עשורים של מחקר ומספק המלצות מדיניות מבוססות ראיות לקידום מעורבות אבות במערכות חינוך ורווחה. לקריאת עמדת המומחים המלאה, ראו את קונצנזוס המומחים הבינלאומי על מעורבות אבהית.

העמדה העקרונית

רשות לגיל הרך צריכה לראות בשילוב אבות יעד לאומי ולשלב עקרון זה כחזון מרכזי. על פי המחקר המקיף של מרכז טאוב על חינוך ילדים בגיל הרך, ריכוז הסמכויות ברשות לאומית יכול לשפר באופן משמעותי את איכות השירותים ולקדם שוויון הזדמנויות. הקמת הרשות תחת משרד החינוך תאפשר יצירת מסגרת אחידה ומקצועית שתכלול את כלל ההיבטים החינוכיים, הטיפוליים והפיתוחיים של ילדים בגיל הרך.

על מנת להבטיח ייצוג הולם ומגוון ברשות עצמה, יש לקדם גיוון מגדרי לא רק בשטח אלא גם בדרגי המטה הניהוליים והמקצועיים. הרכב העובדים ברשות לגיל הרך צריך לשקף את המגוון החברתי של מדינת ישראל, כאשר נציגות הולמת לגברים בתפקידי ניהול, פיקוח ומקצועות טיפוליים תבטיח פרספקטיבה מגוונת ומאוזנת בקבלת ההחלטות. גיוון זה יתרום לא רק לשוויון בין המינים אלא גם לאיכות השירות והטיפול הניתנים לילדים ולמשפחות.

- יש להבטיח שיתוף מלא של שני ההורים בכל שלבי הקשר עם מערכת מעונות היום, קבלת מידע, רישום ילדים ומעקב טיפולי/חינוכי.
- כל נהלי הרשות חייבים לדרוש שיתוף שני ההורים במידע בכל פנייה, דיווח ופעולה בחיי הילד, כדי להבטיח ששני ההורים יהיו מעודכנים ומעורבים.

המלצות יישומיות

נציגות ארגוני ההורים במועצה – ייצוג אבות במועצת הרשות

הסעיף המציע נציג אחד בלבד מארגוני ההורים אינו מספק ואינו משקף את המורכבות המגדרית והחברתית של ההורות בישראל. נדרשת נציגות ספציפית לאבות המבטיחה ייצוג דו-מגדרי הולם במועצת הרשות. על מנת לקדם שוויון אמת ומגוון פרספקטיבי, יש לשקול הוספת נציג נוסף שייצג את עמדת האבות, תוך הכרה בכך שכל הורה, אם או אב, מביא איתו פרספקטיבה ייחודית המושפעת מחוויותיו האישיות, החברתיות והתרבותיות. ייצוג כזה יבטיח כי מדיניות הרשות תכלול את כלל הצרכים והאתגרים העומדים בפני הורים משני המינים, ותקדם תרבות של שיתוף פעולה וכבוד הדדי בין הורים.

דרישה לשיתוף אקטיבי של שני ההורים במעונות ובגנים

על מנת להבטיח שוויון הזדמנויות אמיתי בהשתתפות הורית, יש לקבוע נהלים ברורים ומחייבים שיבטיחו העברת מידע אוטומטית לשני ההורים ללא תלות במצב המשפחתי. נהלים אלה צריכים להיות מיושמים באופן אחיד בכלל המוסדות הפועלים תחת פיקוח הרשות, ולכלול מנגנוני פיקוח ובקרה שיבטיחו את יישומם בפועל.

- נהלים ברורים שיבטיחו שכל מידע יועבר אוטומטית לשני ההורים
- ממשק טכנולוגי נגיש (SMS, דוא"ל, אפליקציה) להורים בכל סטטוס משפחתי

קידום הכשרה והסברה לצוותי חינוך

הכשרת צוותים חינוכיים היא צעד קריטי בקידום תרבות של שיתוף אבהית. יש לפתח תוכניות הכשרה מקיפות שיעבירו לצוותים החינוכיים את החשיבות הרב-ממדית של מעורבות אבהית, ויספקו להם כלים מעשיים לעידוד שיתוף פעולה עם אבות. ההכשרות צריכות להיות מבוססות על מחקר עדכני ולהתאים את עצמן למציאות המשתנה של מבני משפחה מגוונים בחברה הישראלית.

- פיתוח הכשרות חובה לחשיבות מעורבות אבהית
- יצירת תוכניות הסברה וסדנאות

דו"חות פיקוח שנתיים בנושא מעורבות הורים/אבות

מנגנוני דיווח ובקרה שקופים הם כלי חיוני להבטחת יישום עקרונות השוויון ההורי. על הרשות לגבש מדדי הצלחה ברורים ומדידים לשיתוף הורי, ולדרוש מכל מוסד תחת פיקוחה לפרסם דו"ח שנתי המציג את רמת המעורבות ההורית, עם דגש על מעורבות אבהית. דו"חות אלה ישמשו בסיס לשיפור מתמיד ולהטמעת תרבות של שקיפות ואחריותיות.

קידום שותפות עם עמותות המשפחה והאבות

שיתוף פעולה עם ארגוני חברה אזרחית הפועלים בתחום המשפחה והאבהות יכול להעשיר את עבודת הרשות ולספק לה פרספקטיבות מגוונות. יש לשלב עמותות מקצועיות בוועדות תכנון והערכה, וליצור מנגנוני התייעצות קבועים שיבטיחו חיבור לארגונים מהשטח ושקולם יילקח בחשבון בקבלת החלטות מדיניות.

קידום גיוון מגדרי בצוותי חינוך וטיפול

על מנת לקדם שוויון אמת במערכת החינוך, יש ליישם מדיניות של גיוון מגדרי שתבטיח ייצוג הולם לגברים במקצועות החינוך והטיפול בגיל הרך. גיוון הוא ערך חשוב התורם לעושר החינוכי והחברתי, ומקדם סביבת למידה מאוזנת ומגוונת.

יש ליישם העדפה מתקנת לגברים בקבלה למקצועות החינוך, בדומה למדיניות המקובלת בתחומים אחרים. עקרון זה, המוכר בספרות המדינית והחברתית, מאפשר תיקון היסטורי של חוסר הייצוג הגברי במקצועות החינוך.

הצדקה מחקרית: מחקרים עדכניים מראים כי גברים כמורים וגננים מביאים איתם כיוון מחשבותי שונה התורם לסביבת למידה מגוונת. ילדים מפתחים התייחסות שונה לדמויות גבריות, דבר התורם להעשרת הערכים החינוכיים והתרבותיים ולפיתוח מיומנויות חברתיות מגוונות. למחקר האמפירי על השפעת גברים בחינוך לגיל הרך, ראו את המחקר האקדמי על גברים עובדי חינוך לגיל הרך.

מחקר נוסף מצביע על כך שנוכחות גברית במסגרות חינוך מוקדמות תורמת לפיתוח זהות מגדרית בריאה אצל ילדים ומספקת מודלים חיוביים לחיקוי. למחקר על השפעת האב החדש על זהות ילדים, ראו את המאמר המדעי על מה "האב החדש" יכול ללמוד מסבא.

איזון מגדרי בצוותי גני ילדים יכול לסייע במיגור חשיבה סטריאוטיפית כבר בגיל הרך. בטווח הארוך, ריבוי גננים ממין זכר יכול לנפץ חשיבה מסורתית בקרב הורים, להטמיע תפיסה מגדרית מאוזנת בקרב ילדים ולהוביל לחברה שוויונית הן בשוק התעסוקה והן בחיי הפרט, החברה והתרבות. לשם המטרות הנעלות הללו, יש להשקיע בתיווך הרעיון להורים ולגבש מדיניות ברורה בנושא שוויון בין המינים והכלת גברים בחינוך לגיל הרך.

המלצות מעשיות:

- הגדלת המכסה של משרות לגברים במוסדות חינוך לגיל הרך
- מתן הטבות ועידוד כלכלי לגברים הבוחרים במקצוע החינוך
- פיתוח תוכניות הכשרה ייעודיות לגברים בתחום החינוך
- קמפייני גיוס המדגישים את חשיבות הנוכחות הגברית בחינוך

סיכום

הצעת החוק היא הזדמנות היסטורית לדור הבא: לקדם שוויון הורי ולפתוח דלת ראויה לאבות, למען התפתחות מיטבית של הילדים והמשפחות בישראל. הקמת הרשות תחת משרד החינוך, יחד עם קידום גיוון מגדרי בצוותי החינוך, יוצרים מסגרת אידיאלית למהפכה בתחום החינוך לגיל הרך בישראל.

הטמעת עקרונות שוויון הורי וגיוון מגדרי ברשות לגיל הרך תהווה צעד משמעותי לקראת חברה שוויונית יותר, המכירה בתרומתם הייחודית של שני ההורים ומקדמת מעורבות אבהית פעילה כערך לאומי. השקעה בתחום זה תניב פירות לא רק בטווח הקצר אלא גם בעיצוב דור העתיד של אזרחים אחראיים ומעורבים.

בברכה,

עמותת אבות למען צדק